

מקדשון: שבעה דברים קדמו לעולם...

מקדשון מס' 1

בשבועיים הקרובים אנו "נתחיל מבראשית", מבריאח העולם ולפניו...

"תִּנְיָא, שְׁבַעַה דְּבָרִים נְבָרָאוּ קִדְמָא שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, אֱלוֹ הֵן: תּוֹרָה, וּתְשׁוּבָה, וְגַן עֵדֶן, וְגִיהֶנֶם, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשֵׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. תּוֹרָה מִנֵּי? דְּכֶתִיב, (משלי ח) "ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִכּוֹ". תְּשׁוּבָה מִנֵּי? דְּכֶתִיב, (תהלים צ) "בְּטָרְם הָרִים יִלְדוּ" וְגו', וְכֶתִיב בְּתַרְיָה, (שם) "תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וְתֵאמָר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם". גַּן עֵדֶן דְּכֶתִיב, (בראשית ב) "וַיִּטֵּעַ ה' אֱלֹהִים גַּן עֵדֶן מִקְדָּם". גִּיהֶנֶם דְּכֶתִיב, (ישעיה ל) "כִּי עָרוֹךְ מֵאֲתָמוֹל תִּפְתָּה". כֶּסֶף הַכְּבוֹד וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, מִנֵּי? דְּכֶתִיב, (ירמיה יז) "כֶּסֶף כְּבוֹד מֵרוֹם מֵרֵאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְשֵׁנוּ". וְשֵׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ דְּכֶתִיב, (תהלים עב) "לִפְנֵי שָׁמַשׁ יָנוֹן שְׁמוֹ". (פסחים נד).

לפני שנתחיל לבאר את המדרש הנ"ל ולהקשות שאלות, נקדים ונבהיר שבכל ההתעסקות בענייני בראשית' ודאי שלא נבין הכל, כפי שמביא ר' יהודה הלוי:

"ויש שההגדות הן משלים שנשאו על סודות החכמות שאסור לגלותם הואיל ולהמון אין בהם משום תועלת, ולא נמסרו כי אם ליחידים שיחקרו וידרשו בהם אולי ימצא בתוכם אדם הראוי להם בדור או באחד הדורות. אמנם יש הגדות הנראות כנטולות שחר, אך אחרי עיון כלשהו יתברר עניינן.

כך למשל מאמר החכמים: "שבעה דברים נבראו קדם לעולם: גן עדן ותורה וצדיקים וישראל וכסא הכבוד וירושלים ומשיח בן דוד", דומה למאמר החכם: "תחלה המחשבה סוף המעשה" (כוורי מאמר שלישי, סא)

אנו נתייחס למקדש, ולא לשאר הדברים שקדמו לעולם. היום ניגע בעיקר בנקודה אחת מתוך המדרש:

מהי הכוונה - "נבראו קודם שנברא העולם", הרי המשכן לדוגמא נבנה כ- 2500 שנה לאחר בריאת העולם? ישנן כמה תשובות אפשריות:

1. אין הכוונה שבאמת נבראו, אלא הם תכלית הבריאה: "שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם - כלומר שעלו במחשבה להבראות קודם שנברא העולם שא"א לעולם בלא הם. וכדאמרין ש'מחשבתן של ישראל קדמה לכל' ועל כרחיק לא נברא העולם בלא גיהנם לצורך הרשעים": (ר"ן נדרים לט:)

2. יש שנבראו קודם לעולם, ויש שלא נבראו ממש, אלא הם תכלית הבריאה: "ויש אומרים התורה וכסא כבוד נבראו והאחרים עלו במחשבה להבראות" (תנחומא משלי ח)

3. הכוונה היא למקום המקדש (ולא למקדש עצמו): "ובית המקדש- רמז למקום המקודש והמיוחד בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, מכוון זה כנגד זה באמצעו של עולם. שם יעבדוהו לשם יתברך מלאכי השרת מעלה וישראל מטה עבודה שלימה מלב ומנפש ושם יזבחו זבחי צדק" (מאירי אבות ה, ח) כך גם אפשר ללמוד מן הפסוק שבמדרש: "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו", זהו בעצם מקום אבן השתיה, עליה נרחיב בימים הבאים.

4. הכוונה לבית מקדש של מעלה: "ובשביל חבתכם אני מניח בית המקדש העליון שהוא מתוקן, עד שלא נברא העולם וארד ואשכון ביניכם שנאמר ושכנתי בתוך בני ישראל וכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (תנחומא נשא יא)

לסיכום: למרות הדברים הנשגבים שאיננו יכולים לרדת לסוף דעתם, הבנו שדברים אלו מבטאים את מהות העולם ותכליתו. בית המקדש מופיע גם הוא במדרש כאחד משבעת הדברים שהם היסוד לעולם, למרות שהוא נבנה רק לאחר 2500 שנה מבריאת העולם, הרי שמקומו ועניינו עלו במחשבה עוד לפני הבריאה.

"תניא, שבעה דברים נבראו קדם שִׁנְבְרָא הָעוֹלָם, אֱלוֹ הוּן: תוֹרָה, וּתְשׁוּבָה, וְגֵן עֵדֶן, וְגִיהֶנֶם, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשֵׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. תוֹרָה מִיָּנִין? דְּכַתִּיב, (משלי ח) "ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרֵכּוֹ". תְּשׁוּבָה מִיָּנִין? דְּכַתִּיב, (תהלים צ) "בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ" וְגו', וְכַתִּיב בְּתַרְיָה, (שם) "תָּשָׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וְתֵאמֹר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם". גֵּן עֵדֶן דְּכַתִּיב, (בראשית ב) "וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן עֵדֶן מִקְדָּם". גִּיהֶנֶם דְּכַתִּיב, (ישעיה ל) "כִּי עָרוּךְ מֵאֲתָמוֹל תִּפְתָּח". כֶּסֶף הַכְּבוֹד וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, מִיָּנִין? דְּכַתִּיב, (ירמיה יז) "כֶּסֶף כְּבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשְׁנוֹ". וְשֵׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ דְּכַתִּיב, (תהלים עב) "לִפְנֵי שָׁמַשׁ יָנוֹן שְׁמוֹ". (פסחים נד).

נכתב ע"י הרב מרדכי פרסוף